

ПРОГНОСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ БАГАТОРІВНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ДИЗАЙНЕРІВ В СИСТЕМІ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Ткачук В. І., ст.викладач кафедри „Дизайн”

Херсонський національний технічний університет

Анотація. Обґрунтовується методологічне значення принципів діалогу культур і диференціації для сучасної педагогічної практики.

Ключові слова: оптимізація змісту і організації підготовки дизайнерів.

Аннотация. Ткачук В. И. Прогностическое моделирование многоуровневой подготовки дизайнеров в системе технического университета. Обосновывается методологическое значение принципов диалога культур и дифференциации для современной педагогической практики.

Ключевые слова: оптимизация содержания и организации подготовки дизайнеров.

The summary. Tkachuk V. I. **Prognostic modelling of multilevel preparation of designers in system of technical university.** The author substantiates some methodological meanings of principles in the dialogue of cultures and differentiation for contemporary pedagogic practice.

Key words: optimistic contents and organization training designers.

Постановка проблеми. Прогностичне моделювання багаторівневої підготовки дизайнерів в системі технічного університету на довиробничій сходинці ми трактуємо як взаємосвідомий, взаємоактивний (суб'єктно-суб'єктні відношення), але доцільний процес переведення керованої системи із одного стану в інший шляхом цілеспрямованої діяльності суб'єктів керування, при якому на основі зворотного зв'язку з допомогою регулюючих, корекційних засобів досягається прогнозуючий результат.

Усталеність, системність, цілісність, гнучкість моделювання багаторівневої підготовки дизайнерів в системі технічного університету забезпечується принципами:

– спільної діяльності, в якій студенти виступають не як об'єкт навчання і виховання, а як суб'єкт – активний учасник співтворець. Така позиція дозволяє йому в майбутній професійній діяльності бути активним, спрямованим на перетворення оточуючого середовища з урахуванням економічних вимог, проявити індивідуальність у вирішенні соціальних і виробничих проблем, максимальність самостійності – учбово-виховний процес повинен вирішувати задачі формування у студентів умінь і навиків самостійного придбання знань, необхідності в самовихованні, самовдосконаленні, самовизначенні;

– інтенсифікації – досягається за рахунок комплектування і інтегрування змісту підготовки студентів, використання активних, інноваційних методів, засобів навчання і виховання, створення варіативних програм для індивідуалізації студентів, систематичне прослідковування їх результатів за допомогою критеріально-оцінюючого апарату;

– зміни ролей, які реалізуються на основі особистісно-рольового підходу до навчання і виховання, передбачає подолання розгуртування студентів і викладачів (між собою, з викладачами, виробниками, батьками і студентами учбових закладів), що сприяє формуванню у них навиків самооцінки і взаємооцінки особистих якостей, а також більш активному самопізнанню і самовизначенню;

– єдності формуючого її діагностичних підходів, які враховують індивідуальність процесу професійної підготовки в умовах конкретної професійної діяльності, що потребує здійснювати діагностику дій студента, результати якої служать основою розробки для кожного студента інваріантів засобів організації підготовки дизайнерів.

Реалізація даних принципів забезпечується змістом, формами, методами і засобами педагогічного керівництва. Пріоритетними компонентами організації підготовки дизайнерів є сучасне високотехнологічне професійне навчання, яке

здійснюється в тісному взаємозв'язку з освітою на народознавчій основі. Такий підхід нами вибраний в зв'язку зі зміною змісту і характеру виробничих процесів, новими вимогами до підготовки кваліфікаційних спеціалістів, в якій народознавче навчання завжди виступає в якості необхідної бази професійної освіти. На нашу думку, це пояснює слабке місце, яке маємо в масовій практиці – невідповідність між загальною і професійною підготовкою спеціалістів, розрив між академічною освітою і навчанням народним промислам, які впливають по причині їх функціональної безграмотності і відсутності загальної культури, яка закладається ще в шкільні роки.

Аналіз останніх досліджень. Національне виховання – це історично зумовлена і створена самим народом сукупність ідеалів, поглядів, переконань, традицій, звичаїв та інших форм соціальної практики, спрямованих на організацію життєдіяльності підростаючих поколінь, у процесі якої засвоюється духовна і матеріальна культура нації, формується національна свідомість і досягається духовна єдність поколінь. Національне виховання – це виховання підростаючих поколінь у дусі українського виховного ідеалу на багатовікових традиціях. Національне виховання ґрунтується на засадах родинного виховання, на ідеях і засобах народної педагогіки, наукової педагогічної думки, що уособлюють вищі зразки виховної мудрості українського народу. Основні принципи національного виховання – гуманізм, демократизм, народність, єдність родинного і університетського впливу, природовідповідність, виховання у праці, самодіяльність студентів.

Система народної освіти в Україні сьогодні включає дошкільне виховання, загальну середню освіту, позашкільне виховання, професійно-технічну освіту, середню спеціальну освіту, вищу освіту.

Народна педагогіка – галузь емпіричних педагогічних знань і народного досвіду, які виражаються в панівних у народі поглядах на мету й завдання виховання, в сукупності народних засобів, умінь та навичок виховання й навчання. Народна педагогіка – це твори фольклору з педагогічним змістом і спрямуванням, етнографічні матеріали, народні виховні традиції, ігри та іграшки, народні й молодіжні свята, досвід сімейного виховання тощо. Першим у вітчизняну педагогічну літературу термін „народна педагогіка” запровадив К. Д. Ушинський. Народна педагогіка є результатом колективного творчого внеску багатьох поколінь у духовну культуру народу, її невід'ємною частиною, вираженням інтересів народу. Згідно з потребами народу вона пропонувала найбільш гуманні й демократичні ідеали виховання.

Народна педагогіка – багатий скарб учбово-виховних засобів, головним з яких є: рідна мова, усна народна творчість, національна міфологія і символіка, народна творчість, національні традиції, звичаї, обряди, народні ігри й іграшки.

Етнопедагогіка – наука про народну педагогіку. Етнопедагогіка досліджує досвід народу, з'ясовує можливості й ефективні шляхи реалізації прогресивних педагогічних ідей народу в сучасній науково-педагогічній діяльності, досліджує

способи встановлення контактів народної педагогічної мудрості з педагогічною наукою, аналізує педагогічне значення тих чи інших явищ народного життя і з'ясовує їх відповідність чи невідповідність сучасним завданням виховання.

Принцип етнопедagogіки – природні кмітливості, розуміння, міркування, культуророзуміння, народність виховання, виховання в праці, єдність виховання і навчання, зв'язок з життям різних народів, гуманізм, активність і ініціативність виховання в процесі виховання, орієнтація на загальнолюдські моральні цінності і т.д.

Професійна підготовка вирішує **завдання**: засвоєння студентами основ технологічних процесів від кустарів-ремісників до сучасного виробництва, методів керування ними, формування базових практичних знань, умінь, здібностей, необхідних в майбутньому для поглибленої професійної освіти. Базою для такої підготовки є теоретична освіта, яка здійснюється в системі викладання циклів гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, природничо-наукової, професійної та практичної підготовки, у позааудиторній і позаузівській роботі. Цей компонент наукових і практичних дисциплін сприяє ознайомленню студентів з явищами і законами природи і суспільства, які є в основі виробництва, де застосовуються ці закони; головними галузями і загальними науковими принципами виробництва; розвитку науково-технічного і проектного мислення; прищеплення трудових умінь, навичок поводження з найбільш розповсюдженими знаряддями праці; підготовка студентів до виробничої і кустарної праці, що забезпечувало б умови для свідомого утвердження вибору професії „Дизайн”.

Потрібно відмітити, що професійна підготовка студентів направлена на формування у них знань, умінь, навичок, характерних для більшості виробництва і при цьому ставиться завдання доведення їх (знань, умінь, навичок) до професійного рівня. Іншими компонентами професійної підготовки є: професійна просвіта, профдіагностика, професійна консультація, професійні проби, виробнича праця. Всі названі компоненти – невід'ємний ланцюг безперервної освіти спеціалістів.

Оптимізація змісту і організації підготовки дизайнерів здійснюється в поєднанні з метою, змістом і методами навчання за допомогою різних організаційних форм: традиційна урочна система, яка передбачає лекції і семінари; професіографічні екскурсії, факультативні курси, самостійна робота, заняття в навчальних майстернях, співбесіда, практикум, консультації, семінари; форми позакласної навчальної роботи: предметні гуртки, наукові товариства, олімпіади, конкурси, майстер-класи. Структура кожної з форм навчання включає ті самі елементи, що й процес навчання: цільовий, мотиваційно-стимулюючий, змістовий, операційно-діяльнісний, емоційно-вольовий, контрольнорегульовальний, оцінювально-результативний.

Важливу роль у формуванні моделювання багаторівневої підготовки дизайнерів в системі вищої технічної освіти відводиться методам навчання –

багатоваріантного педагогічного явища (гносеологічна, логіко-змістова, психологічна, матеріально-джерельна і педагогічна сторона). Цим зумовлені різноманітні класифікації методів навчання, які бувають інформаційно-повідомні, пояснювально-ілюстративні, проблемні (проблемний виклад викладача, частково пошуковий, дослідницький), логічні методи навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Методи виховання – сукупність найбільш загальних способів розв’язання виховних завдань і здійснення виховних взаємодій, способів взаємопов’язаної діяльності вихователів і вихованців, спрямованих на досягнення цілей виховання; сукупність специфічних способів і прийомів виховної роботи, які використовуються в процесі формування особистісних якостей студентів для розвитку їхньої свідомості, мотиваційної сфери й потреб, для вироблення навичок і звичок поведінки й діяльності, а також їх корекції і вдосконалення. Методи виховання поділяють на методи різнобічного впливу на свідомість, почуття й волю студентів з метою формування їхніх поглядів і переконань (бесіда, лекція, диспут, позитивний приклад); методи організації діяльності й формування досвіду суспільної поведінки (педагогічна вимога, громадська думка, вправа, привчання, створення виховних ситуацій); методи регулювання, корекції, стимулювання позитивної поведінки й діяльності вихованців (змагання, покарання, заохочування).

При виборі методів, ми виходили із сутності їх класифікацій, запропонованих для системи методів навчання академіком О. К. Бабанським і для методів виховання академіком В. А. Сластеніним. Необхідність оперування обома класифікаціями викликана тим, що організація підготовки дизайнерів включає як процес навчання, який забезпечує практично-дійову підготовку, так і процес виховання, який направлений на формування морально-психологічної готовності особистості студента. Таким чином знайшли свої відображення групи методів, відмічені названими вченими. Однак підбір методів для відповідних компонентів змісту і організації форм (в низці з урахуванням традиційних) здійснюється виходячи із специфіки і задач підготовки студентів до умов сучасного виробництва. Тому, опираючись на принципи проблемності комплексності, ми примінили методи вирішення проблемно-пошукових задач; евристичних семінарів; рольових, ситуативно-імітаційних ігор і диспутів; елементарних експериментів винахідницької і раціоналізаторської діяльності, самостійної розробки технічної документації для виготовлення товарів народного вжитку; спеціальних ситуацій розриву технологічного процесу в процесі виробничої праці. Важлива роль при цьому належить методам стимулювання, об’єктивна реалізація яких можлива тільки при сумісній праці соціальних інститутів.

Різноманітність методів потребує самих різнобарвних програмно-методичних засобів, комплексу професіограм, психологічних профілів професії дизайнер і блоку бланкових і апаратурних методик для діагностичного тестування та інше.

Висновки. Таке забезпечення здійснюється за допомогою умов: індивідуалізація, диференціація, інтеграція діяльності соціальних інститутів і ця організаційна ідея виконання моделювання багаторівневої підготовки дизайнерів в системі технічних університетів в практиці об'єктивно передбачає виконання наступних умов:

– індивідуалізація підготовки дизайнерів до професійної діяльності здійснювалась в залежності від особистих, якостей і особливостей професії, яка їх цікавить, з урахуванням нових тенденцій і змін економіки виробництва;

– диференційований підхід до використання змісту, форм і методів роботи педагогів по створенню оптимальної, динамічної, інваріантної системи учбової і трудової діяльності студентів використовується для здійснення самоактуалізації професійного вибору, самоутвердження при виконанні професійних проб і на кінець, самовираження особистості в творчих пошуках;

– інтеграція діяльності вузу і її соціально-економічне оточення виробничих структур, виробництво культурно-освітняських та інших організацій забезпечується за рахунок об'єднання їх функціональних обов'язків, відповідних засобів діяльності в єдиний цілісний процес, направлений на виконання головної цілі – оптимізації підготовки і організації підготовки дизайнерів в виробництві, яке постійно змінюється.

Виділення цих умов здійснено на основі теоретичного аналізу літератури по проблемам підготовки молодих спеціалістів, експертного опитування педагогічних робітників, керівників-виробничників, молодих спеціалістів, студентів.

Література:

1. Кавецький В. Престиж професій в умовах переходу до ринкових відносин // Трудова підготовка в закладах освіти., 1998. – №1. – С. – 2-7.
2. Синявский В. В. Психолого-педагогические основы профессиональной адаптации – К.: ВШ, 1985. – 87 с.
3. Черепанова С. Діалогіка життєтворчості як методологічна основа сучасної філософії освіти. // Збірник наукових праць. Діалог культур. – Львів: Каменяр, 1998. – Випуск 3. – С. 11-18.
4. Леднев В. С. Содержание образования: сущность, структура, перспектива. 2-е изд., перераб. – М.: Высш. шк., 1991. – 224 с: ил.
5. Національна доктрина розвитку освіти // Професійно-технічна освіта. – 2002. – №3. – С. 2-8.
6. Ничкало Н., Роман Р. Професійна освіта України у світовому контексті // Рідна школа. – 1996. – № 9. – С. 58-59.
7. Леднев В. С. Содержание образования: сущность, структура, перспективы. 2-е изд., перераб. – М.: Высш. шк., 1991. – 224 с.

Надійшла до редакції 21.12.2007